

УДК [373.2:392]:7.071.5

**ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ЕТНОПЕДАГОГІЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МУЗИЧНИХ КЕРІВНИКІВ ЗДО
У МІЖКУРСОВИЙ ПЕРІОД ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

І. С. Байкова

**TECHNOLOGY OF ETHNOPEDAGOGICAL COMPETENCE
DEVELOPMENT OF KINDERGARDEN MUSICAL DIRECTOR'S
IN THE SYSTEM OF POST-GRADUATE PEDAGOGICAL EDUCATION**

I. S. Baykova

У статті засвідчено, що етнічна різноманітність сучасного суспільства активізує інтерес науковців до впровадження засобів і методів народної педагогіки різних народів у освітній процес закладів освіти різних рівнів, зокрема дошкільних. Виявлено, що музично-естетичний напрям дошкільної освіти є найбільш придатним для залучення вихованців до витоків культурної спадщини свого та інших народів. Зроблено акцент на необхідності вдосконалення системи неперервної педагогічної освіти музичних керівників ЗДО взагалі, з питань розвитку їх етнопедагогічної компетентності зокрема. На цій основі сформульовано мету статті, в якій вказано щодо наукового обґрунтування педагогічної технології розвитку етнопедагогічної компетентності педагога-музиканта в системі науково-методичної роботи. Теоретично обґрунтовано технологію розвитку етнопедагогічної компетентності музичного керівника ЗДО у міжкурсовий період післядипломної педагогічної освіти. Зокрема, визначено структуру даної технології (концептуальний, змістово-процесуальний та результативний блоки), схарактеризовано її методологічні підходи (системний, середовищний, андрагогічний, основні положення компетентнісного та культурологічного підходів), принципи (індивідуалізація змісту, поетапність процесу, поліетнічність, неперервність), етапи реалізації (діагностичний, пізнавально-розвивальний, практично-творчий та узагальнюючий), розкрито зміст, різноманітні форми, дослідницькі та інтерактивні методи науково-методичної роботи на кожному етапі, проаналізовано педагогічні умови. Визначено кінцевий результат реалізації цієї технології – розвинена етнопедагогічна компетентність музичного керівника. У статті уточнюється сутність понять «педагогічна технологія», формується уявлення про педагогічну технологію в умовах міжкурсового періоду ППО, розкривається значення поняття «педагогічна технологія розвитку етнопедагогічної компетентності музичного керівника» тощо.

Ключові слова: педагогічна технологія, технологія розвитку етнопедагогічної компетентності, етапи технології, принципи, педагогічні умови, науково-методична робота (НМР), музичний керівник закладу дошкільної освіти (ЗДО), етнопедагогізація.

The article shows that the ethnic diversity of modern society intensifies the interest of scientists in introducing the means and methods of popular pedagogy of different peoples into the educational process of educational institutions of various levels, in particular preschool children. It has been revealed that the musical and aesthetic direction of preschool education is most suitable for attracting pupils to the origins of the cultural heritage of her and other peoples. The necessity to improve the system of continuous pedagogical education to successfully meet the latest requirements has been indicated. An author of this article developing and theoretically justifies Technologies of Ethnopedagogical Competence development of kindergarden musical director's in the system of Post-Graduate pedagogical Education. The structure of the technology (conceptual, content and procedural, generalizing blocks) has been defined in the article; methodological approaches (systemic, environmental, andragogical, main provisions of competence and culturological approaches), principles (individualization of content, step-by-step process, multiethnicity, continuity) and stages (diagnostics, cognitive and forming, practical and creative, generalizing) of technology have been characterized; the content, forms and methods of work at each stages of technology, the pedagogical conditions have been clarified. The essence of such concepts as «ethno-pedagogization», «pedagogical technology» and others is revealed. An author of this article discloses the meaning of the concept «technologies of Ethnopedagogical Competence development of kindergarden musical director's» as one of the forms of scientific and methodical work, which involves the development and implementation of the process of ethnopedagogization of the musical and aesthetic development of preschoolers, the step-by-step implementation of which contributes to the improvement of the ethno-pedagogical competence of the teacher-musician. An important pedagogical conditions for the development of ethnopedagogical competence is the presence of the concept of ethnopedagogical competence of the musical director (on the concept can be orientate in the process of Ethnopedagogical Competence development).

Key words: pedagogical technology, technologies of Ethnopedagogical Competence development, stages of technology, the principles, pedagogical conditions, scientific and methodical work, musical director of kindergarden, ethno-pedagogization.

Постановка проблеми. У наш час однією із актуальних проблем, що привертає увагу наукової спільноти як світового так і державного рівня є проблема етнокультурного різноманіття сучасного соціуму, зокрема співіснування різних етнокультурних громад у межах однієї держави одночасно із збереженням їхньої культурної та національної самобутності. Про це свідчить ряд як міжнародних нормативно-правових документів (ЮНЕСКО, Ради Європи тощо) так і вітчизняних (Верховної Ради, МОН України та інших державних органів управління освітою).

Україна долучилася до міжнародної етнокультурної політики, гарантувавши захист, популяризацію і передачу наступним поколінням культурної спадщини усіх етноспільнот, чії представники мешкають на її теренах, через заклади освіти різних рівнів (формальну та неформальну освіту), зокрема дошкільні (ЗДО). З огляду на вікові особливості дошкільників, процес їх залучення до культурної спадщини свого та інших

народів доцільно здійснювати через мистецтво, а саме у ході музично-естетичного виховання шляхом впровадження засобів народної педагогіки, ознайомлення з фольклором різних етнічних груп. Саме музично-естетичний напрям освіти за психолого-педагогічною наукою є основою не тільки естетичного розвитку, а й розвитку моральної свідомості, емоційно-почуттєвої сфери (В. Бехтерєв, Т. Лісовська, О. Лобова, Л. Перетятко, Є. Проворова, В. Процюк та інші), комунікативних умінь і навичок (М. Кальмар, Р. Шутер-Дайсон); формування уявлень дитини про навколишній світ (Т. Боровик, С. Казакова, А. Лобова, Т. Тютюнникова та інші); підвищення пізнавальної активності та активізації осмислення свого «Я» (Л. Виготський, В. Вюнш, З. Кодай, В. Шацька та інші) тощо.

Залучення дошкільників до етнічної культури свого та інших народів у процесі музично-естетичної діяльності висуває нові високі вимоги до професіоналізму музичного керівника, який має усвідомлювати значимість цього процесу, бути до нього професійно підготовленим, а отже, бути етнопедагогічно компетентним. У свою чергу, забезпечувати здатність музичних керівників до впровадження ідей, традицій та досвіду народної педагогіки свого й інших народів у виховний процес ЗДО, розвивати та підвищувати рівень їхньої етнопедагогічної компетентності належить системі післядипломної педагогічної освіти (ППО). Утім, аналіз результатів сучасних досліджень із проблеми впровадження етнічних культурних надбань в освітній процес ЗДО та ППО, вивчення професійної діяльності музичного керівника, процесу безперервного вдосконалення його професійної майстерності та компетентності (як у курсовий так і в міжкурсовий періоди) тощо засвідчує відсутність етнопедагогічної складової у змісті підвищення кваліфікації педагога-музиканта, зокрема в міжкурсовий період, відсутність методичного забезпечення діяльності педагогів-музикантів з досліджуваної проблеми; недостатню кількість наукових праць відносно професійної діяльності педагогів-музикантів ЗДО взагалі, проблеми впровадження етнопедагогічного змісту в їхню діяльність зокрема.

Одночасно, в результаті наукового пошуку (вітчизняні нормативні документи, зокрема «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року») виявлено, що ефективність підвищення фахової майстерності/компетентності освітянина, стабільний розвиток і новий якісний прорив в національній системі освіти залежить від ряду чинників,

одним із яких є використання сучасних технологій професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

У зв'язку із зазначеним виникає потреба у розробці та науковому обґрунтуванні технології розвитку етнопедагогічної компетентності музичних керівників ЗДО у системі ППО, зокрема у міжкурсовий період – у системі науково-методичної роботи (НМР).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З метою вивчення проблеми розвитку етнопедагогічної компетентності музичного керівника ЗДО нами було проаналізовано ряд наукових праць у яких дослідники намагаються знайти найоптимальніші шляхи підвищення кваліфікації (від яких залежить якість подальшої професійної діяльності освітян, а отже і освіти в цілому) педагогів, зокрема педагогів мистецького спрямування (Клокар, 2010; Ковальова, 2007; Мурована, 2008 та інші). Деякі науковці у своїх працях звертають увагу на проблеми сучасної організації діяльності системи ППО, припускають, що на формування змісту післядипломної освіти впливають не тільки суспільні (соціальне замовлення) але й індивідуальні освітні потреби, врахування прискорення темпу старіння й оновлення знань тощо (Н. Протасова). Ряд учених обґрунтовують та розробляють різні моделі курсової підготовки педагогів та науково-методичне забезпечення цього процесу (Н. Білик); обґрунтовують концепцію, зміст, технологію і результативність підвищення кваліфікації педагогічних працівників у відповідності зі ступенем, етапами неперервного навчання, категорією слухачів, їхніми пізнавально-професійними потребами, визначають функції підвищення кваліфікації тощо (Клокар, 2010).

Огляд наукових праць, присвячених питанням етнопедагогічної спрямованості післядипломної освіти педагогів взагалі, свідчить, що дослідники здебільшого розглядають питання щодо організації курсової підготовки вчителя до формування професійної компетентності, компетенції на культурологічній основі (в контексті полікультурної освіти), його готовності до діяльності в освітньому просторі багатоетнічного регіону (Нестеренко, 2010); організації ППО, в рамках окремого багатонаціонального регіону, для розвитку етнопедагогічної культури і творчого потенціалу педагога; питання національно орієнтованої освіти та науково-методичного забезпечення етнорегіональної ППО (Чапоргіна, 2003).

У процесі аналізу наукових джерел нами виявлено, що дослідники Г. Волков, М. Кожанова, М. Окса та інші визначають процес залучення підростаючого покоління до народного мистецтва як етнопедагогізацію освітнього простору. Тому у своїй роботі ми будемо використовувати поняття «етнопедагогізація музичного розвитку дошкільників» як синонім поняття «впровадження надбань народної педагогіки свого та інших народів у музичний розвиток дітей/дошкільників».

Аналіз наукових праць дав змогу зрозуміти, що питання ППО музичних керівників ЗДО, зокрема, розвиток їхньої етнопедагогічної компетентності в міжкурсовий період ще не стали предметом наукових досліджень.

На підставі проведеного теоретичного аналізу було виявлено, що на сьогодні поняття *«педагогічна технологія»* не має загальноприйнятого визначення, адже автори по-різному уявляють структуру і компоненти цього феномену. Нашу увагу привернули дослідження, в яких науковці педагогічну технологію розуміють як алгоритм, системну і послідовну реалізацію заздалегідь спроектованого процесу, що гарантує отримання запрограмованого результату (Дубасенюк, 2009; Пехота, 2001 та інші); як систему науково обґрунтованих дій і взаємодій елементів навчально-виховного процесу, виконання яких гарантує досягнення поставлених цілей навчання (Прокопенко та Євдокимов, 2005); практичне досягнення поставлених педагогічних цілей через використання конкретних методів, засобів, поетапних дій викладача й студента в умовах оперативного зворотного зв'язку (Чемерис, 2007); «доцільну сукупність різних засобів, умов, компонентів педагогічної діяльності, яка забезпечує досягнення бажаних освітніх і виховних ефектів» (Гриньова, 2008); науково обґрунтовану системну модель діяльності вчителя, яка містить опис алгоритму його дій з розв'язку певної навчально-виховної проблеми (Гриньова, 2008); цілісну педагогічну систему, складовими якої є цілі, зміст, методи і засоби, послідовність дій суб'єктів навчально-виховного процесу та кінцевий результат (Большукіна, 2015) тощо.

Отже, **метою** нашої статті є наукове обґрунтування педагогічної технології розвитку етнопедагогічної компетентності музичного керівника ЗДО в системі науково-методичної роботи.

Виклад основного матеріалу. На підставі аналізу наукових джерел (А. Большукіна (2015), М. Гриньова (2008), О. Дубасенюк (2009), О. Пехота, А. Кіктенко і О. Любарська (2001) І. Прокопенко і

В. Євдокимов (2005), І. Чемерис (2007)) сформовано уявлення про *педагогічну технологію* в умовах міжкурсового періоду ППО як частину НМР з конструювання, проектування, послідовної організації та реалізації процесу підвищення фахового рівня (вдосконалення професійної майстерності, розвиток/саморозвиток, самонавчання, пізнання/самопізнання тощо) педагога. Також нами з'ясовано, що для педагогічної технології розвитку етнопедагогічної компетентності музичного керівника наявні традиційні мета, зміст, принципи функціонування та організаційні форми НМР з педагогами-музикантами мають бути наповнені етнопедагогічним змістом. На цій основі визначено поняття *«технологія розвитку етнопедагогічної компетентності музичного керівника ЗДО у міжкурсовий період ППО»*, що є частиною НМР і передбачає конструювання, проектування, послідовну організацію та реалізацію процесу вдосконалення етнопедагогічної компетентності педагога-музиканта (набуття знань, умінь та навичок, підвищення інтересу, мотивації щодо впровадження етнопедагогічного змісту в професійну діяльність, розвиток професійно значущих особистісних якостей тощо).

На підставі аналізу, узагальнення результатів досліджень В. Беспалька (1990), М. Гриньової (2008), І. Дичківської (2004), Л. Іванченка (2008), Г. Селевка (1998) та інших нами розроблено педагогічну технологію, яка містить низку взаємопов'язаних блоків: концептуальний, змістово-процесуальний та результативний (Рис. 1). Так, **концептуальний блок** технології передбачає визначення *мети* (розвиток етнопедагогічної компетентності педагогів-музикантів ЗДО у системі ППО, зокрема в міжкурсовий її період – у системі науково-методичної роботи ЗДО) та відповідних *завдань* (надати та розширити знання педагогів-музикантів про традиції виховання в різних народів; удосконалити уміння застосовувати їх в освітньому процесі ЗДО; підвищити у фахівців мотивацію та стимулювати їхній пізнавальний інтерес до етнокультурної та етнопедагогічної проблематики; розвинути професійно значущі особистісні якості (міжкультурна толерантність, спрямованість на толерантну взаємодію з представниками інших культур)). Також, цей блок містить методологічні підходи та принципи процесу розвитку етнопедагогічної компетентності музичного керівника.

В основу технології покладено *системний підхід* до процесу розвитку етнопедагогічної компетентності. Посилаючись на думку К. Юр'євої та інших науковців щодо даного підходу та трансформуючи цю

точку зору для нашого дослідження, ми вважаємо, що системний підхід уможлиблює, по-перше, визначення етнопедагогічної компетентності музичного керівника як складного інтегрального особистісного утворення з певною структурою. По-друге, цей підхід уможлиблює розгляд процесу розвитку досліджуваної компетентності педагога-музиканта в міжкурсовий період ППО як окрему систему в структурі НМР зі своїми структурно-функціональними особливостями та кінцевим результатом/продуктом діяльності.

Іншим підходом до процесу розвитку етнопедагогічної компетентності є *основні положення компетентнісного підходу*, що орієнтують на виявлення складників вищезазначеної компетентності, акцентують увагу на створенні умов для розвитку етнопедагогічної компетентності музичного керівника в системі НМР, які будуть стимулювати фахівця до «набуття досвіду міжкультурного спілкування, взаємодії з представниками різноманітних етнічних культур, зокрема, з питань традиційних поглядів представників цих культур на виховання й соціалізацію дітей і молоді» (Юр'єва, 2017, с. 281). У контексті нашого дослідження на увагу заслуговують *основні положення культурологічного підходу*. Згідно з ним, розвиток етнопедагогічної компетентності педагогів-музикантів відбувається через «занурення» фахівців у культурну спадщину свого та інших народів, що проживають у даному регіоні.

Не менш важливим для розвитку етнопедагогічної компетентності виявився *середовищний підхід*, який у контексті нашого дослідження передбачає створення умов для взаємодії представників різноманітних культур (батьки вихованців, педагоги закладу, представники громадських організацій національних меншин тощо), які входять в освітнє середовище самого ЗДО та його соціального оточення.

Також нами був застосований *андрагогічний підхід*, який передбачає пріоритетність самоосвіти; усвідомленість музичним керівником діяльності, спрямованої на здобуття знань і вмінь щодо етнопедагогізації музичного розвитку дошкільників, та розвиток у дорослих суб'єктів необхідних складників досліджуваної компетентності з урахуванням особливостей навчання дорослих.

Серед виокремлених *принципів* розвитку етнопедагогічної компетентності музичних керівників слід назвати такі: *індивідуалізація змісту* підвищення кваліфікації (в системі НМР) педагогів-музикантів з питань впровадження надбань народної педагогіки свого та інших народів

у професійну діяльність на андрагогічних засадах (самостійність, елективність, врахування індивідуальних потреб та опора на практичний досвід тощо); *поетапність процесу* розвитку етнопедагогічної компетентності музичного керівника – передбачає послідовність та порядок виконання дій, що базуються на внутрішній логіці функціонування та перебігу процесу розвитку досліджуваної компетентності за такими етапами: діагностичний, пізнавально-розвивальний, практично-творчий, узагальнюючий; *неперервність* – спрямування музичних керівників на постійне здобуття освіти, підвищення рівня їхньої етнопедагогічної компетентності, удосконалення знань, умінь через самоосвіту; *поліетнічність* – «занурення» в культурний простір різних типів і видів культур (представники яких проживають на території України) за принципом розширення кола – від близьких і знайомих до більш віддалених і невідомих (за П. Сисоєвим, 2003). Ознайомлення із традиціями і культурами свого та інших народів має забезпечити розуміння педагогом-музикантом рівноправності представників різних етносів, що проживають на території нашої держави і беруть участь у розбудові сучасної держави.

Змістово-процесуальний блок відображає структурні складники етнопедагогічної компетентності (когнітивний, функціональний, особистісний), визначення етапів їх розвитку (діагностичний, пізнавально-розвивальний, практично-творчий, узагальнюючий) та характеристику практичних засад на всіх етапах розвитку досліджуваної компетентності (педагогічні умови, різноманітні форми, дослідницькі та інтерактивні методи НМР, засоби).

Сутність першого, *діагностичного етапу* полягає у вимірюванні вхідного рівня розвитку структурних складників етнопедагогічної компетентності, зокрема рівня мотиваційної спрямованості педагогів-музикантів на етнопедагогізацію художньо-естетичної діяльності в дошкільній освіті, наявних у них знань, умінь, навичок щодо впровадження етнопедагогічного змісту в професійну діяльність, зацікавленості в цій роботі. Для вимірювання були застосовані діагностичні методики та критерії оцінювання розвитку етнопедагогічної компетентності, які корелюють із структурними складниками досліджуваної компетентності. Кожен із критеріїв включає в себе ряд ознак, які його конкретизують. Оцінювання ступеня розвитку структурних

складників етнопедагогічної компетентності проводиться за шкалою, що складається з трьох рівнів розвитку: базовий, оптимальний, творчий.

На діагностичному етапі технології провідними *методами роботи* були: застосування діагностичних процедур (тестування, анкетування, серія експериментальних завдань, аналіз інтересів, труднощів щодо впровадження надбань народної педагогіки свого та інших народів до процесу музичного розвитку дошкільників, самооцінка та самоаналіз музичним керівником власної діяльності щодо впровадження етнопедагогічного змісту в професійну діяльність тощо). Кінцевий результат діагностування на цьому етапі – це складання експертами (завідувач, вихователь-методист ЗДО) діагностичної карти успіху, труднощів музичного керівника із питань впровадження етнопедагогічного змісту в професійну діяльність, визначення змісту, напрямів подальшої науково-методичної роботи (форми, методи, засоби) тощо для забезпечення поетапного розвитку етнопедагогічної компетентності.

Діагностичний етап може проводитися вихователем-методистом чи психологом ЗДО, керівником районного/міського методичного об'єднання, методистом районного методичного кабінету, іншими спеціалістами управління освіти на методичних об'єднаннях, районних/обласних семінарах тощо.

Метою другого, *пізнавально-розвивального* етапу є переконання педагога-музиканта в необхідності використовувати здобутки народної педагогіки в музичному розвитку дошкільників та можливості досягти бажаних результатів у цій діяльності; надання та розширення знань педагога, розвиток його умінь і навичок, стимулювання пізнавального інтересу до етнокультурної та етнопедагогічної проблематики. Виходячи із мети цього етапу та наукових ідей дослідників (А. Ахлестіна (2005), О. Бабунова (2009) та інші) щодо шляхів виховання молодого покоління на засадах культурної спадщини свого та інших народів, нами були виявлені взаємопов'язані напрями реалізації пізнавально-розвивального етапу: *інформаційне насичення* (надання знань про традиції, звичаї різних народів, специфіку їхньої культури та цінностей тощо); *емоційний вплив* (у процесі реалізації першого напрямку – інформаційного насичення – важливо викликати емоційний відгук у душі педагога, «розворушити» його почуття); *діяльнісне закріплення* (отримані знання мають бути закріплені у власній професійній поведінці педагога). Останній напрям розвитку етнопедагогічної компетентності більш притаманний для третього етапу

технології. Проте, початкова його стадія відбувається на пізнавально-розвивальному етапі через участь у різних формах науково-методичної роботи. Слід зазначити, що *інформаційне насичення* є одним із основних етапів не тільки збагачення обізнаності педагога-музиканта, але й розвитку толерантного ставлення музичного керівника до представників інших культур та віросповідань (адже через ознайомлення зі звичаями та традиціями інших культур педагог починає усвідомлювати, що між ними не існує «кращих» або «гірших», є просто різні, схожі і несхожі, близькі та віддалені, тому у фахівця виникає готовність із розумінням ставитися до інших, ним переосмислюється життєва позиція щодо здатності сприймати «несхожих» на себе (Гаманюк (2016), с. 64-70); позитивної мотивації до самонавчання, рефлексії стосовно доцільності та ефективності впровадження певних засобів та методів народної педагогіки в музичний розвиток дошкільників тощо.

Результативними формами науково-методичної роботи музичних керівників у цей період є: *науково-дослідницька та самоосвітня діяльність* (реалізуються через підготовку та розробку методичних, музично-дидактичних та інших матеріалів до виступу на семінарах, конференціях, районних (міських) науково-методичних об'єднаннях, батьківських зборах; підготовку презентацій та друкованих робіт до виставок/ярмарок педагогічних ідей; тьюторську діяльність дистанційного інформування/консультування колег та батьків вихованців на відповідному сайті (форумі) тощо з питань етнопедагогізації музичного розвитку дошкільників); *клуб творчої групи музичних керівників, педагогічна студія, лабораторія педагогічної майстерності, консалтинговий центр, майстер-класи* тощо, в рамках яких виникає необхідність систематично проводити семінари та практикуми щодо обговорення питань виховання та всебічного розвитку дошкільників на надбаннях народної педагогіки свого та інших народів. Перспективною формою, на нашу думку, є організація *дистанційного спецкурсу* «Застосування надбань народної педагогіки різних народів у музичному розвитку дошкільників», по закінченні якого проводиться моніторинг із присвоєнням кількості балів (за умови набору встановленої кількості балів видається сертифікат). Адже дистанційна форма підвищення кваліфікації (у нашому випадку – дистанційний спецкурс) має бути підтверджена документом про підвищення кваліфікації за тематикою дистанційного навчання (МОН України, 2015). Не менш важливим виявилось створення в системі НМР такої форми інтерактивної

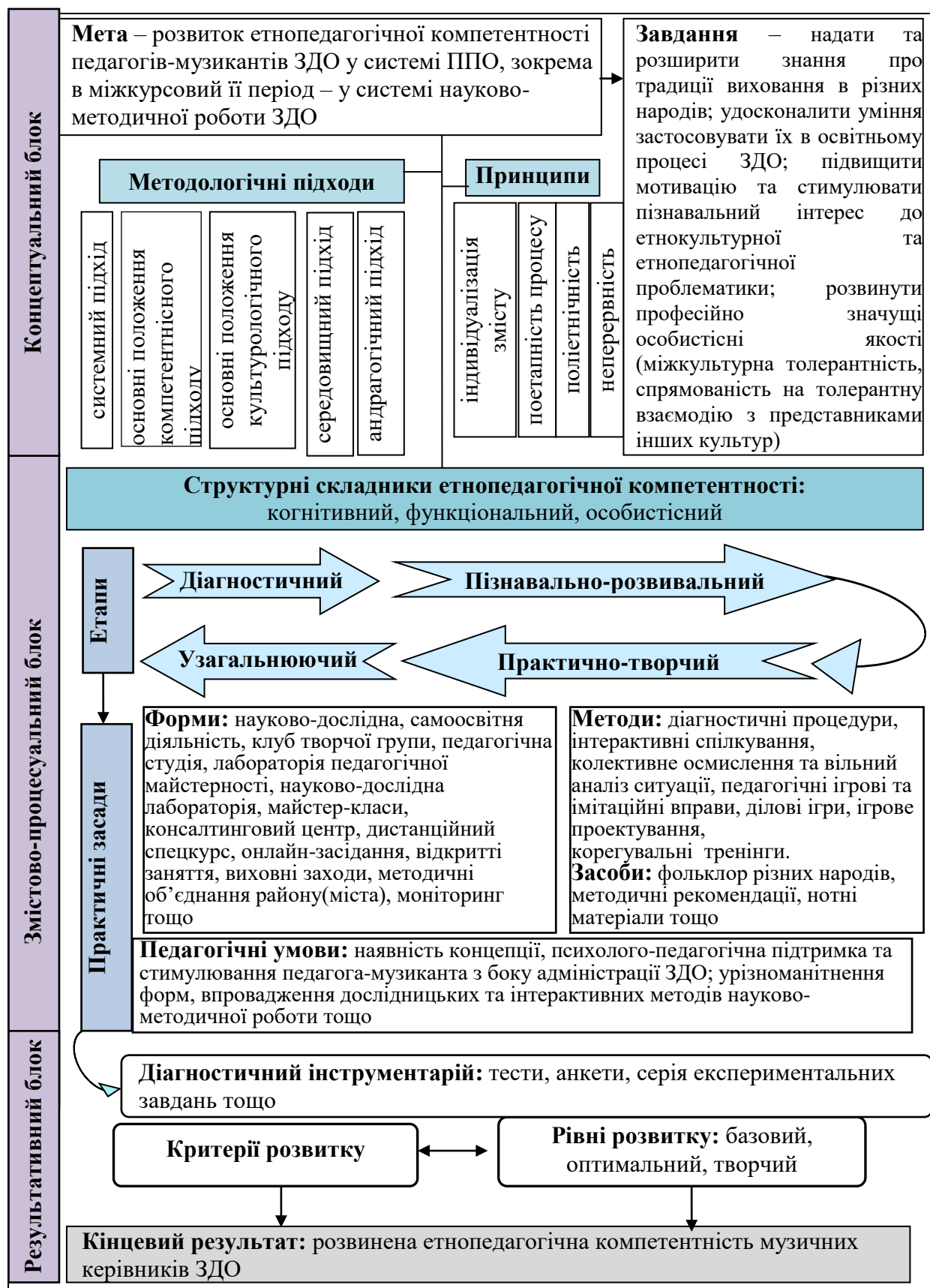

Рис. 1. Модель розвитку етнопедагогічної компетентності музичних керівників

зустрічі як *онлайн-засідання* (текстовий формат спілкування на форумі в чітко визначений час або з можливістю заздалегідь залишити своє повідомлення в уже створеній темі форуму, де відбувалося засідання) з досліджуваної теми. *Онлайн-засідання* в широкому форматі проводиться кожні два місяці. Короткоформатне засідання – один раз на місяць. Періодичність та теми таких засідань оголошуються на педраді. Зазначені форми НМР мають найбільшу ефективність при використанні дослідницьких та інтерактивних методів роботи: *інтерактивні спілкування* (питання-відповідь, відкритий мікрофон тощо), *колективне осмислення та вільний аналіз ситуації*, педагогічні *ігрові та імітаційні вправи*, *ділові ігри*, *розігрування ролей*, *ігрове проектування*, *ситуативно-моделюючі ігри* (у формі екскурсій, подорожі, ток-шоу), *тренінги* тощо.

Використання методу емоційного впливу в процесі розвитку етнопедагогічної компетентності музичного керівника на цьому етапі відбувається через розкриття краси традицій і культур різних народів, кросс-культурні порівняння. Для цього доцільним є використання *відеолекцій*, *драматизацій етнографічних обрядів* (ефективний спосіб викликати цікавість, привернути увагу та інтенсивніше залучити аудиторію до процесу засвоєння інформації), *рольових ігор* (є ідеальними для емоційного сприйняття навчального матеріалу), *проведення корегувальних тренінгів* тощо.

У контексті нашого дослідження слід виокремити таку форму НМР як створення *науково-дослідної лабораторії* на базі науково-методичного центру району/міста/області. Основні завдання якої – це виявлення перспективних напрямів удосконалення: а) процесу етнопедагогізації музичної діяльності в ЗДО; б) самоосвіти педагога-музиканта (інтелектуально-пізнавальна, дослідницька діяльність) з метою розвитку їх етнопедагогічної компетентності; в) пошук оптимальних форм трансформування наукових (творчих) ідей і перспективного педагогічного досвіду в освітній процес ЗДО; г) створення науково-методичної бази та фонду зразків народного музичного мистецтва тощо. Крім творчої групи, керівника методичних об'єднань та методиста районного відділу освіти, учасниками такої лабораторії, за бажанням, є всі музичні керівники закладів дошкільної освіти.

Третій етап – *практично-творчий*, надає музичному керівнику широкі можливості для закріплення ним набутих знань, умінь, навичок через творчу реалізацію їх у практичній діяльності. Оптимальними

формами організації НМР цього етапу, на нашу думку, є: відкриті заняття, виховні заходи, виступи на батьківських зборах, участь у методичних об'єднаннях району (міста) з питань етнопедагогізації музичного розвитку дошкільників тощо.

Суттю четвертого етапу – *узагальнюючого* - є вимірювання рівня розвитку структурних складників етнопедагогічної компетентності музичного керівника, рефлексія педагога-музиканта та експертів ((само)оцінка, (само)корекція процесу готовності музичного керівника до впровадження культурної спадщини свого та інших народів у професійну діяльність), визначення подальших потреб, способів їх розв'язання. Тому серед методів роботи, які застосовуються на цьому етапі, є: діагностичний, метод експертного оцінювання, проєктивний, рефлексивний.

Сутність діагностування на цьому етапі полягає в зіставленні досягнутих результатів із прогнозованими, а також порівняння з результатами початкового (діагностичного) етапу технології. Зміст контрольного вимірювання є майже ідентичним (з деякими змінами) діагностичному вивченню на діагностичному етапі технології розвитку етнопедагогічної компетентності. Поряд із цим до уваги беруться також методичні розробки, авторські програми музичного розвитку дітей на засадах народної педагогіки та будь-які творчі проєкти музичних керівників.

Провідним аспектом даного етапу є *рефлексія* педагога-музиканта у формі *самоаналізу* власних здобутків й недоліків у процесі розвитку етнопедагогічної компетентності та *самооцінки* етнопедагогізації власної професійної діяльності, порівняння початкових та кінцевих показників сформованості складників компетентності з метою корекції подальшого її розвитку, бачення педагогом способів підвищення професійного рівня з даної проблеми тощо. Результатом рефлексії є створення музичними керівниками перспективної програми спрямованої на подальший саморозвиток етнопедагогічної компетентності та моделювання власної професійної траєкторії, наповненої етнопедагогічним змістом.

Слід зауважити, що технологія розвитку етнопедагогічної компетентності музичного керівника ЗДО у системі НМР передбачає дотримання (на всіх етапах) *педагогічних умов*, від яких залежить ефективність розвитку досліджуваної компетентності. Вивчення психолого-педагогічної, методичної літератури і власний педагогічний досвід дозволяють виокремити такі умови: 1) *психолого-педагогічна*

підтримка та стимулювання педагога-музиканта з боку адміністрації ЗДО у сфері професійної діяльності, спрямовані на етнопедагогізацію музичного розвитку дошкільників (наприклад: суб'єкт-суб'єктна взаємодія педагога-музиканта з адміністрацією ЗДО (завідувач, вихователь-методист) у вигляді співробітництва та партнерства в організації творчої діяльності на засадах народної педагогіки, організації науково-методичного та предметно-розвивального середовища процесу етнопедагогізації музичної діяльності в ЗДО, пошуку шляхів для досягнення цілей досліджуваної діяльності (обговорення, коригування творчих задумів, сприяння в їх реалізації тощо), пошуку необхідної інформації та практичного матеріалу тощо; спонукання до творчого розв'язання педагогічних завдань; створення творчої атмосфери в колективі; своєчасна позитивна оцінка діяльності викладача тощо); 2) урізноманітнення форм, впровадження дослідницьких та інтерактивних методів НМР для музичного керівника, наповнених етнопедагогічним змістом (Байкова, 2013).

Результативний блок включає систему критеріїв, ознак, рівнів розвитку досліджуваної компетентності, діагностичні методики. Реалізація описаної технології має результат – розвинену етнопедагогічну компетентність музичних керівників ЗДО.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отримані нами уявлення, з проаналізованих наукових досліджень про функціонування системи підвищення кваліфікації педагогів взагалі, педагогів-музикантів зокрема, дали змогу зрозуміти, що успішність професійного вдосконалення/розвитку, підвищення майстерності фахівця залежить від використання в системі ППО сучасних педагогічних технологій. Відтак, нами була розроблена та науково обґрунтована технологія розвитку етнопедагогічної компетентності музичних керівників ЗДО у системі ППО, зокрема у міжкурсовий період. Одночасно були виявлені та дібрані дієві педагогічні умови розвитку досліджуваної компетентності педагогів музикантів.

Перспективами подальшого нашого дослідження є проведення повномасштабного експерименту для перевірки ефективності спеціально сконструйованої технології розвитку етнопедагогічної компетентності музичного керівника ЗДО.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Аубакирова, К. Ф. (2008). *Педагогические условия формирования этнопедагогической компетентности будущих учителей*. (Дис. ... канд. пед. наук). Карагандинский государственный университет имени Е.А. Букетова.
- Ахлестина, А. Ю. (2005). *Этнокультурное воспитание студентов специальности "музыкальное образование" на основе народного творчества*. (Дис. ... канд. пед. наук). Кострома : Костромской государственный университет им. Н. А. Некрасова.
- Бабунова, Е. С. (2009). *Концептуально-теоретические и прикладные аспекты педагогической системы дошкольного этнокультурного образования* : монография / Е. С. Бабунова. - Челябинск : Изд-во ИИУМЦ "Образование".
- Байкова, І. С. (2013). Педагогічні умови формування етнопедагогічної компетентності музичного керівника ЗДО у міжкурсовий період післядипломної педагогічної освіти. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 5(58), 36-47.
- Березюк, О. С. (2015). Етнопедагогічна компетентність як основа етнокультурологічної підготовки майбутнього вчителя в умовах створення акмесередовища навчального закладу. *Проблеми освіти*, 84, 52-56.
- Беспалько, В. П. (1990). *Слагаемые педагогической технологии*. Москва : Педагогика.
- Большукіна, А. В. (2015). *Управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах*. (Дис. ... канд. пед. наук). Київ : Державний вищий навчальний заклад "Університет менеджменту освіти" НАПН України.
- Гаманюк, В. А. (2016). Готовність до міжкультурної комунікації як стратегічна мета іншомовної освіти. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія*, 233, 64 - 70. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/nvnau_ped_2016_233_11.pdf
- Гриньова, М. В. (2008). *Педагогічні технології: теорія та практика*. Полтава : АСМІ.
- Давыдова, Т. В. (2004). *Этнопедагогический потенциал художественных традиций чувашского народа в подготовке будущего учителя музыки*. (Дис. ... канд. пед. наук). Чувашский ГПУ имени И.Я. Яковлева.
- Дзюба, Т. А. (2004). *Этнопедагогическая подготовка учителя музыки к профессиональной деятельности в сельской школе Чувашии*. (Дис. ... канд. пед. наук). Чувашский ГПУ имени И.Я. Яковлева.
- Дичківська, І. М. (2004). *Інноваційні педагогічні технології*. Київ : Академвидав.
- Дубасенюк, О. А. (ред.) (2009). *Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики* : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.
- Іванченко, Л. П. (2008). Структура педагогічної технології формування в учнів загальноосвітньої школи мотивації до систематичних занять фізичною культурою. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 8, 25 - 29.
- Кайсарова, А. В. (2008). *Педагогические условия формирования этнопедагогической компетентности студентов в процессе обучения в педвузе*. (Дис. ... канд. пед. наук). Чувашский ГПУ имени И.Я. Яковлева.

- Клокар, Н. І. (2010). *Підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти регіону на засадах диференційованого підходу*. Київ : УМО.
- Ковальова, С. В. (2007). *Розвиток творчої активності вчителів музики в системі підвищення кваліфікації*. (Дис. ... канд. пед. наук). Київ : Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих АПН України.
- МОН України.(2015). Наказ МОН України "Про затвердження Змін до Положення про дистанційне навчання" від 14.07.2015 № 761. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0923-15>.
- Мурована, Н. М. (2008). *Педагогічне керівництво розвитком професійної компетентності вчителів музики у післядипломній освіті*. (Дис. ... канд. пед. наук). Київ : Ун-т менеджменту освіти АПН України.
- Нестеренко, О. П. (2010). *Формирование этнокультурного компонента профессиональной компетенции учителя в системе повышения квалификации*. (Дис. ... канд. пед. наук). М. : НИИ развития профессионального образования.
- Пехота, О. М., Кіктенко, А. З. і Любарська, О. М. (2001). *Освітні технології*. Київ : А.С.К.
- Пигарева, И. В. (2006). *Повышение профессиональной компетентности учителя музыки в процессе изучения творческого наследия Д.Б.Кабалевского*. (Дис. ... канд. пед. наук). МГОПУ им. М.А. Шолохова.
- Прокопенко, І. Ф., Євдокимов, В. І. (2005). *Педагогічні технології*. Харків : Колегіум.
- Селевко, Г. К. (1998). *Современные образовательные технологии*. М. : Народное образование.
- Сігаєва, Л. Є. (2010). *Освіта дорослих в Україні (друга половина XX ст. – початок XXI ст.)*. Київ : ТОВ ВД "ЕКМО".
- Сысоев, П. В. (2003). *Концепция языкового поликультурного образования (на материале культуроведения США)* : монографія. М. : Еврошкола.
- Ткаченко, О. М. (2013). *Теоретико-методичні засади формування етнопедагогічної компетентності майбутніх вчителів гуманітарного профілю*. (Дис. ... д-ра пед. наук). Кіровоград : Кіровоградський держ. пед. ун-т імені Володимира Винниченка.
- Харитонов, М. Г. (2004). *Этнопедагогическое образование учителей национальной школы*. Чебоксары : Чувашский ГПУ.
- Хоружа, О. В. (2010). *Методичні засади формування етнопедагогічного мислення майбутнього вчителя музики*. (Дис. ... канд. пед. наук). Київ : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.
- Чапоргина, Н. А. (2003). *Этнорегиональные особенности последипломного педагогического образования (на материале Восточной Сибири)*. (Дис. ... д-ра пед. наук). Иркутский ИПК работников образования.
- Чемерис, І. М. (2007). *Формування професійної компетентності майбутніх журналістів засобами ініомовних періодичних видань*. (Дис. ... канд. пед. наук). Київ : Інститут вищої освіти АПН України.

- Чепурна, Н. М. (2008). Модернізація післядипломної педагогічної освіти у контексті сучасних соціокультурних змін. *Педагогічний вісник (Черкаський ОПОПП)*, 4, 2-4.
- Юр'єва, К. А. (2017). *Теорія і методика професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи на засадах порівняльної етнопедагогіки*. (Дис. ... д-ра пед. наук). ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

REFERENCES

- Aubakirova, K. F. (2008). *Pedagogicheskie usloviya formirovaniya etnopedagogicheskoy kompetentnosti budushchikh uchiteley* [Pedagogical conditions of formation of ethno-pedagogical competence of future teachers]. (Dis. ... kand. ped. nauk). Karagandinskiy gosudarstvennyy universitet imeni E. A. Buketova. [in Russian]
- Akhlestina, A. Yu. (2005). *Etnokul'turnoe vospitanie studentov spetsial'nosti "muzykal'noe obrazovanie" na osnove narodnogo tvorchestva* [Ethnocultural education of students of the specialty "musical education" based on folk art] (Dis. ... kand. ped. nauk).. Kostroma : Kostromskoy gosudarstvennyy universitet im. N. A. Nekrasova. [in Russian]
- Babunova, E. S. (2009). *Kontseptual'no-teoreticheskie i prikladnye aspekty pedagogicheskoy sistemy doskol'nogo etnokul'turnogo obrazovaniya* [Conceptual-theoretical and applied aspects of preschool ethnocultural education] : monografiya. Chelyabinsk : Izdatel'stvo IIUMTs "Obrazovanie". [in Russian]
- Baykova, I. S. (2013). Pedagogichni umovi formuvannya etnopedagogichnoyi kompetentnosti muzichnogo kerivnika DNZ u mizhkursoviy period pislyadiplomnoyi pedagogichnoyi osviti [Pedagogical conditions of formation of ethnopedagogical competence of musical director of ZSD in intercurricular period of postgraduate pedagogical education]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka* [Spirituality of Personality: Methodology, Theory and Practice], 5(58), 36-47. [in Ukrainian]
- Bereziuk, O. S. (2015). Etnopedahohichna kompetentnist yak osnova etnokulturolohichnoi pidhotovky maibutnoho vchytelia v umovakh stvorennia akmeseredovyshcha navchalnoho zakladu [Ethnopedagogical competence as the basis of ethnocultural education of the future teacher in the conditions of the formation of the educational system of the educational institution]. *Problemy osvity* [Problems of education], 84, 52-56. [in Ukrainian]
- Bespal'ko, V. P. (1990). *Slagaemye pedagogicheskoy tekhnologii* [The components of educational technology]. M. : Pedagogika. [in Russian]
- Bolshukina, A. V. (2015). *Upravlinnia rozvytkom doshkilnoho navchalnoho zakladu na adaptivnykh zasadakh* [Management of the development of a preschool educational institution on an adaptive basis]. (Dys. ... kand. ped. nauk). Kyiv : Derzhavnyi vyshchyi navchalnyi zaklad "Universytet menedzhmentu osvity" NAPN Ukrainy. [in Ukrainian]
- Hamaniuk, V. A. (2016). Hotovnist do mizhkulturnoi komunikatsii yak stratehichna meta inshomovnoi osvity [Readiness for intercultural communication as a strategic goal of foreign language education]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy* [Scientific herald of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine]. Seriya : Pedahohika, psykhologhiia, filosofii, 233, 64-70. <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi->

bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/nvnau_ped_2016_233_11.pdf
[in Ukrainian]

- Hrynova, M. V. (2008). *Pedahohichni tekhnolohii: teoriia ta praktyka. [Pedagogical Technologies: Theory and Practice]*. Poltava : ASML. [in Ukrainian]
- Davidova, T. V. (2004). *Etnopedagogicheskiy potentsial khudozhestvennykh traditsiy chuvashskogo naroda v podgotovke budushchego uchitelya muzyki [Ethnopedagogical potential of the artistic traditions of the Chuvash people in the preparation of the future music teacher]*. (Dis. ... kand. ped. nauk). Chuvashskiy gosudarstvennyy pedagogicheskiy universitet imeni I.Ya. Yakovleva. [in Russian]
- Dzyuba, T. A. (2004). *Etnopedagogicheskaya podgotovka uchitelya muzyki k professional'noy deyatel'nosti v sel'skoy shkole Chuvashii [Ethnopedagogical preparation of a music teacher for professional activities in the rural school of Chuvashia]*. (Dis. ... kand. ped. nauk). Chuvashskiy gosudarstvennyy pedagogicheskiy universitet imeni I.Ya. Yakovleva. [in Russian]
- Dychkivska, I. M. (2004). *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii. [Innovative pedagogical technologies]*. Kyiv : Akademvydav. [in Ukrainian]
- Dubaseniuk, O. A. (ed.) (2009). *Profesiina pedahohichna osvita: innovatsiini tekhnolohii ta metodyky [Professional Pedagogical Education: Innovative Technologies and Techniques]* : monografiya. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. [in Ukrainian]
- Ivanchenko, L. P. (2008). Struktura pedahohichnoi tekhnolohii formuvannia v uchniv zahalnoosvitnoi shkoly motyvatsii do systematichnykh zaniat fizychnoiu kulturoiu [The structure of the pedagogical technology of forming the students in the general school of motivation to systematic physical culture classes]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu [Pedagogy, psychology and medical-biological problems of physical education and sports]*, 8, 25-29. [in Ukrainian]
- Kaysarova, A. V. (2008). *Pedagogicheskie usloviya formirovaniya etnopedagogicheskoy kompetentnosti studentov v protsesse obucheniya v pedvuze [Pedagogical conditions of the formation of ethnopedagogical competence of students in the process of teaching at the teacher training college]*. (Dis. ... kand. ped. nauk). Chuvashskiy gosudarstvennyy pedagogicheskiy universitet imeni I.Ya. Yakovleva. [in Russian]
- Klokar, N. I. (2010). *Pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv v umovakh pisliadyplomnoi osvity rehionu na zasadakh dyferentsiiovanoho pidkhodu [Raising the qualification of pedagogical workers in the postgraduate education of the region on the basis of a differentiated approach]*. Kyiv : UMO. [in Ukrainian]
- Kovalova, S. V. (2007). *Rozvytok tvorchoi aktyvnosti vchyteliv muzyky v systemi pidvyshchennia kvalifikatsii [Development of creative activity of music teachers in the system of professional development]*. (Dys. ... kand. ped. nauk) Kyiv : Instytut pedahohichnoi osvity ta osvity doroslykh APN Ukrainy. [in Ukrainian]
- MON Ukrainy. (2015). *Nakaz MON Ukrainy "Pro zatverdzhennia Zmin do Polozhennia pro dystantsiine navchannia" [Order of the MES of Ukraine "On Approval of Changes to the Regulations on Distance Learning"]* vid 14.07.2015 № 761. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0923-15>. [in Ukrainian]
- Murovana, N. M. (2008). *Pedahohichne kerivnytstvo rozvytkom profesiinoi kompetentnosti vchyteliv muzyky u pisliadyplomnii osviti. [Pedagogical guidance on the development*

- of professional competence of music teachers in postgraduate education]. (Dys. ... kand. ped. nauk). Kyiv : Un-t menedzhmentu osvity APN Ukrainy. [in Ukrainian]
- Nesterenko, O. P. (2010). *Formirovanie etnokul'turnogo komponenta professional'noy kompetentsii uchitelya v sisteme povysheniya kvalifikatsii*. [Formation of ethno-cultural component of professional competence of the teacher in the system of advanced training]. (Dis. ... kand. ped. nauk). M. : nauchno-issledovatel'skiy institut razvitiya professional'nogo obrazovaniya. [in Russian]
- Piekhota, O. M., Kiktenko, A. Z. & Liubarska, O. M. (2001). *Osvitni tekhnolohii*. [Educational technologies]. Kyiv : A.S.K. [in Ukrainian]
- Pigareva, I. V. (2006). *Povyshenie professional'noy kompetentnosti uchitelya muzyki v protsesse izucheniya tvorcheskogo naslediya D. B. Kabalevskogo*. [Improving the professional competence of music teacher in the process of studying the creative heritage of D. B. Kabalevsky]. (Dis. ... kand. ped. nauk). MGOPU. [in Russian]
- Prokopenko, I. F. & Yevdokymov, V. I. (2005). *Pedahohichni tekhnolohii*. [Pedagogical Technologies]. Kharkiv : Kolehium. [in Ukrainian]
- Selevko, G. K. (1998). *Sovremennye obrazovatel'nye tekhnologii*. [Modern educational technology]. M. : Narodnoe obrazovanie. [in Russian]
- Sihaieva, L. Ye. (2010). *Osvita doroslykh v Ukraini (druha polovyna XX st. – pochatok XXI st.)*. [Adult Education in Ukraine (the second half of the twentieth century – the beginning of the twenty-first century)]. Kyiv : TOV VD "EKMO". [in Ukrainian]
- Sysoev, P. V. (2003). *Kontseptsiya yazykovogo polikul'turnogo obrazovaniya (na primere kul'turologii SShA)* [The concept of multicultural language education (on the material of US cultural studies)] : monografiya. M. : Evroshkola. [in Russian]
- Tkachenko, O. M. (2013). *Teoretyko-metodychni zasady formuvannia etnopedahohichnoi kompetentnosti maibutnikh vchyteliv humanitarnoho profilu*. [Theoretical and methodical principles of formation of ethnopedagogical competence of future teachers of the humanitarian profile] (Dys. ... doktora ped. nauk). Kirovohrad : Kirovohradskyyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Vynnychenka. [in Ukrainian]
- Kharitonov, M. G. (2004). *Etnopedagogicheskoe obrazovanie uchiteley natsional'noy shkoly*. [Ethnopedagogical education of national school teachers]. Cheboksary : Chuvashskiy GPU. [in Russian]
- Khoruzha, O. V. (2010). *Metodychni zasady formuvannia etnopedahohichnoho myslennia maibutnoho vchytelia muzyky*. [Methodical principles of formation of ethnopedagogical thinking of the future teacher of music] (Dys. ... kand. ped. nauk). Kyiv : NPU imeni M. P. Drahomanova. [in Ukrainian]
- Chaporgina, N. A. (2003). *Etnoregional'nye osobennosti poslediplomnogo pedagogicheskogo obrazovaniya (na materiale Vostochnoy Sibiri)*. [Ethnoregional features of postgraduate pedagogical education (on the material of Eastern Siberia)]. (Dis. ... doktora ped. nauk). Irkutskiy institut povysheniya kvalifikatsii rabotnikov obrazovaniya. [in Russian]
- Chemerys, I. M. (2007). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh zhurnalistiv zasobamy inshomovnykh periodychnykh vydan*. [Formation of professional competence of future journalists by means of foreign-language periodicals] (Dys. ... kand. ped. nauk). Kyiv : Instytut vyshchoi osvity APN Ukrainy. [in Ukrainian]

- Chepurna, N. M. (2008). Modernizatsiia pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity u konteksti suchasnykh sotsiokulturnykh zmin. [Modernization of postgraduate pedagogical education in the context of modern socio-cultural changes]. *Pedahohichnyi visnyk [Pedagogical Bulletin]*. (Cherkaskyi OIPOP), 4, 2-4. [in Ukrainian]
- Yurieva, K. A. (2017). *Teoriia i metodyka profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly na zasadakh porivnialnoi etnopedahohiky*. [Theory and methodology of elementary school future teachers vocational training on the principles of comparative ethnopedagogy] (Dys. ... d-ra ped. nauk). KhNPU imeni H. S. Skovorody. [in Ukrainian]

Байкова Ірина Станіславівна

музичний керівник Комунального закладу
«Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок)
№ 2 Харківської міської ради»
проспект Академіка Курчатова, 12-Б, Харків,
Україна 61108
Тел. +38(097)31 54 275
<https://orcid.org/0000-0002-5222-0465>
e-mail: baykova.i@gmail.com

Baykova Irina

Musical Director of the Municipal
Institution «Preschool Educational
Institution (nursery school) № 2
of the Kharkiv City Council»
Prospekt Akademika Kurchatova, 12-B,
Kharkiv, Ukraine 61108
Тел. +38(097)31 54 275
<https://orcid.org/0000-0002-5222-0465>
e-mail: baykova.i@gmail.com